

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Віхляєва Михайла Юрійовича на дисертацію Луців Олександри
Володимирівни на тему «Адміністративно-правова протидія булінгу в
Україні» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право**

Дисертація О.В. Луців присвячена актуальній для сучасної юридичної науки та практики тематиці. Концепція адміністративно-правового регулювання булінгу достатньо змістовно розроблена в сучасній доктрині адміністративного права, про що автор вірно зазначає в роботі, проте питанням адміністративно-правової протидії булінгу в Україні приділена ще не достатня увага, що також продемонстровано в обґрунтуванні актуальності проведеного О.В. Луців дослідження.

Останні роки продемонстрували серйозну та системну кризу в системі адміністративно-правової протидії булінгу: незважаючи на ухвалений у 2018 році закон, яким встановлено адміністративну відповідальність за вчинення булінгу, кількість актів булінгу щороку збільшується.

Проблемними залишаються питання віку, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність. Булінг дедалі „молодшає”, а адміністративне законодавство продовжує ґрунтуватися на принципах 1984 року, що негативно впливає на динаміку вчинення даного правопорушення, створює умови до уникнення булерами відповідальності. Авторка також акцентує на домінуванні реактивних заходів порівняно із проактивними, зокрема аналізуючи діяльність освітнього омбудсмена.

Окремий пласт невирішених проблем стосується українських біженців, які опинились беззахисними перед булінгом в інших країнах.

Окреслені проблеми та ряд інших питань вимагають їх оперативного вирішення на законодавчому та на рівні відомчої нормотворчості з метою

удосконалення правових засобів адміністративно-правової протидії булінгу в Україні.

Вищезазначене обґрунтовує як теоретичну, так і практичну значимість дослідження О.В. Луців.

Дисертація має логічну будову та містить всі необхідні структурні елементи. У процесі свого дослідження О.В. Луців опрацьовано значний масив наукових джерел і періодики, нормативних актів і статистичних даних, що уможливило сформулювати обґрунтовані та взаємопов'язані висновки.

Заслуговує на увагу наукова новизна дисертації, яка є одним із перших комплексних досліджень адміністративно-правової протидії булінгу в Україні з урахуванням останніх змін до законодавства, аналізом актуальних питань та зарубіжного досвіду у даній сфері суспільних відносин.

Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, зроблені узагальнення, висновки та пропозиції мають загальнотеоретичне та прикладне значення для науки адміністративного права, правотворчої діяльності та юридичної практики у сфері формування та функціонування системи адміністративно-правової протидії булінгу в Україні в цілому.

Як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, робота О.В. Луців не позбавлена певних недоліків.

1. У підрозділі 1.1 «Бібліографія за темою дослідження» залишено поза увагою аналіз наукових робіт, публікацій зарубіжних авторів, присвячених обраній автором тематиці. Науковці Західної Європи, США та інших розвинених країн приділяють чималу увагу різним аспектам протидії булінгу, тому стислий виклад їх досягнень тільки б прикрасив роботу.

2. У назві підрозділу 1.2 дисертації автором заявлено про з'ясування адміністративно-правової природи булінгу. Більше того вказується на казуїстичний характер окремих наукових досліджень. Водночас ознайомлення із змістом даного підрозділу дає підстави стверджувати, що в роботі сконцентрована увага на ознаках, які відрізняють булінг як соціальне явище від булінгу як явища правового. Позитивно оцінюючи сам підхід і

сформульовані ознаки, слід відзначити на необхідність синхронізації даного матеріалу із необхідністю захисту прав українських біженців внаслідок агресивної війни проти України.

3. Визначаючи у підрозділі 2.1 стан деліктогенного середовища, О.В. Луців пропонує для аналізу комплекс чинників, які на думку авторкині чинять суттєвий вплив на булінг: 1) маргінальність; 2) стратифікація; 3) фанатизм та екстремізм; 4) нігілізм та анархізм; 5) соціальна віктимність. При цьому найбільш важливим серед сформованих вище деліктогенних чинників, названо маргінальність. Це потребує додаткової аргументації, адже у поствоєнній Україні, найбільш помітною, на мій погляд, буде тенденція до соціальної стратифікації і як наслідок збільшення потенціалу до конфліктогенності українського суспільства, через його розшарування та недосконалі механізми соціалізації військових після перемоги України.

4. Досліджуючи зарубіжний досвід адміністративно-правової протидії булінгу, О.В. Луців зосереджує увагу на досвіді таких розвинутих держав, як: США, Велика Британія, Канада, Японія, Південна Корея. Проте, в роботі було б доцільно дослідити також відповідний позитивний досвід інших держав Західної та Східної Європи, Латинської Америки, Африки, Близького Сходу. Для України, зокрема, корисним є позитивний досвід Естонської, Литовської, Латвійської, Чеської та Словацької Республіки, які позбулися тоталітарного минулого та побудували демократичні та розвинуті інститути протидії правопорушенням, в тому числі і булінгу.

5. Погоджуючись із тим, що юридичний склад правопорушення становить сукупність встановлених законом об'єктивних і суб'єктивних ознак, що характеризують діяння як адміністративне правопорушення, потребують додаткової аргументації положення про те, що булінг виступає триваючим адміністративним правопорушенням. А головне: яким чином встановлення того чи іншого теоретичного факту, зокрема об'єктивної сторони, пов'язано із напрямками удосконалення адміністративно-правової протидії булінгу.

Проте, висловлені зауваження мають дискусійний характер і значною мірою не впливають на загальну позитивну оцінку роботи О.В. Луців.

Вищезазначене дозволяє дійти висновку про те, що дисертація на тему «Адміністративно-правова природа булінгу в Україні» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами) «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а її авторкиня – Луців Олександра Володимирівна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
заступник директора
Видавничого дому «Гельветика»

М.Ю. Віхляєв

Підпис засвідчую:

кандидат економічних наук,
директор Видавничого дому «Гельветика»

О.П. Головка